

2014 Dret d'habitatge

Housing First: la clau no està en el pis

Marta Olaria Sendra

“Al principio no piensas en ellas, pero empecé a pensar en qué eran para mí unas llaves. Y pensé: unas llaves no son sólo un trozo de metal. Eran una vida, una necesidad, algo que era para mí una oportunidad de rehacer una vida en la que unas llaves significan intimidad, tranquilidad, paz... algo que yo había perdido. Cosas tan simples como ir al wáter a cualquier hora, o a la ducha; el poder tomar un café leyendo o simplemente un café pero con una intimidad que no recordaba. Para una persona sin techo las llaves significan que tiene algo que cerrar, un sitio para cobijarse de la lluvia y el frío, de las incómodas miradas de los que no ven más allá de lo que ven sus ojos.”
Pedro 2016, molts anys viscuts al carrer

Arrels Fundació

No volen res, no es deixen ajudar, no volen sortir del carrer, etc. són algunes de les frases que sovint podem escoltar quan algú parla de les persones sense llar, concretament d'aquelles que viuen al carrer. Però pocs s'han parat a pensar si els recursos existents per atendre les persones sense llar els ofereixen una sortida viable a la seva situació. I no només viable, sinó també que s'adigui amb el que la persona vol i necessita.

Les entitats que treballen amb persones sense llar es troben immerses en

un canvi de paradigma relacionat amb el model d'intervenció social que s'ha vingut aplicant amb aquest col·lectiu les darreres dècades. Aquest model, anomenat clàssic o d'escala, no deixa gaire marge a la persona atesa per decidir sobre la seva pròpia vida. En el model clàssic, la persona ha d'anar complint tot un seguit de condicions marcades pel professional de referència, com per exemple acceptar un pla de treball en què poc ha tingut a dir, o posar-se en tractament per una addicció o patologia mental, per tal d'anar *pujant graons* en l'escala

■ **Marta Olaria Sendra**, educadora social. Fundació Privada Hàbitat3.

la cap a la vida autònoma. Aquest model d'intervenció s'ha demostrat com a no vàlid per a moltes de les persones que viuen al carrer perquè, precisament per la situació d'exclusió social severa en què es troben, no poden complir amb aquests condicionants. Quan una persona que fa anys que viu al carrer s'atansa a un centre d'atenció d'alguna entitat, porta amb ella tot el patiment que comporta viure al carrer i necessita temps per tal de deixar-lo enrere.

A més, hauríem de tenir clar que viure al carrer no és una opció de vida, ningú escull viure al carrer, no és un somni d'infantesa. Com dèiem abans, quan la persona s'acosta no està preparada per pujar graons. No és que no ho vulgui, és que no pot. De vegades ho intenta, però sovint ho fa més aviat per tenir content el professional que no pas per ella mateixa, i aquest intent sol acabar en fracàs.

Des de fa uns quants anys s'ha estès per Europa, provinent dels Estats Units, un nou model d'atenció a persones sense llar en situació crònica. El nom en anglès es *Housing First*, que traduït vol dir 'Primer, la Llar'. El model es va crear, en un primer moment, per a aquelles persones que es-

tan en una situació pitjor al carrer, amb les quals és més difícil treballar. Aquelles que, com dèiem abans, *no volen res*. Aquestes persones haurien de continuar sent l'objectiu principal del treball basat en el model *Housing First*.

El model *Housing First* s'articula al voltant de la convicció ferma que la persona que viu al carrer té dret a un habitatge, com qualsevol altre ciutadà.

L'acció professional s'articula al voltant de diversos principis. En primer lloc, la convicció ferma que la persona que viu al carrer té dret a un habitatge, com qualsevol altre ciutadà. Aquesta apreciació, tot i semblar una obvietat, és controvertida, sobretot si mirem de defensar-la fora de l'àmbit de l'acció social. Acceptant-la, estem anivellant, quant a drets, la persona que viu al carrer amb qualsevol altre ciutadà, i això xoca frontalment amb els estigmes i prejudicis que pesen sobre les persones sense llar.

Segonament, el model es basa en la participació activa i real de la persona en el seu

propri procés vital, és a dir, la presa de decisions que afecten la seva vida. El *Housing First* té a veure, sobretot, amb decidir. Que la persona torni a ser l'autèntica protagonista de la seva vida.

En tercer lloc, el model fa una separació molt clara entre habitatge i acompanyament social, és a dir, l'habitatge no és una moneda de canvi entre el professional i la persona atesa, mantenir-se a

Finalment, i en relació amb les addiccions, el model proposa un enfocament de reducció de danys: no busca l'abstinència de la persona atesa, si no és que ella mateixa ho vol així, sinó mantenir un consum que permeti a la persona tirar endavant amb la seva vida i mantenir el seu habitatge.

A nivell concret, el model proposa que la persona sense llar que viu al carrer en situació crònica pugui accedir directament a un habitatge individual, permanent, digne i adequat a les seves necessitats, sense haver de passar abans per cap procés de preparació, adequació, desintoxicació, etc. És a dir, s'inverteix el procés: no cal que la persona estigui *preparada* per entrar a viure a casa seva, sinó que s'entén que un

La clau del model recau en el tipus de suport o acompanyament social que la persona rep a partir del moment que entra a viure a casa seva, que és de llarga durada, és a dir, mentre la persona el necessita.

casa seva no està condicionat pel compliment de cap pla de treball, sempre que la persona compleixi amb les condicions bàsiques proposades pel model (pagar entre un 20 i un 30% dels seus ingressos en concepte de renda, mantenir una bona convivència veïnal i acceptar, almenys, una visita setmanal de l'equip de suport).

cop visqui a casa seva la persona es podrà plantejar iniciar un procés de canvi a la seva vida. L'habitatge passa a ser la peça central del procés de canvi i s'assumeix que sense aquesta peça el canvi no serà possible. Aquest habitatge que comentàvem esdevindrà la seva llar, i això vol dir que hi podrà fer literalment el que vulgui, com qualsevol de nosaltres a casa nostra.

És a partir d'aquest moment, de l'entrada de la persona a l'habitatge, que s'inicia la intervenció social.

Però no es tracta només d'un habitatge. La clau del model recau en el tipus de suport o acompanyament social que la persona rep a partir del moment que entra a viure a casa seva. Les persones que han arribat a aquesta situació hi han arribat per causes complexes i variades, sovint difícils de destriar fins que no ha passat força temps. Per tant, oferir-los només un sostre no és suficient. Per tal que aquest sostre esdevingui la seva llar cal, primerament, temps, i això és el que ofereix aquest model. El suport a la persona és de llarga durada, és a dir, mentre la persona el necessita.

És la persona la que decideix fins quan li cal comptar amb aquest suport. Si treballlem amb les persones en la pitjor situació al carrer, sovint ens trobarem que aquest suport serà permanent, ja que la persona, malgrat tenir un sostre, segueix sense tenir ningú al seu voltant que la pugui acompanyar en els moments més complicats de la vida, com pot ser quan un està malalt. Sovint, aquestes persones

estan completament soles, no tenen xarxa de relacions socials i gairebé mai poden arribar a reconstruir ponts o construir relacions amb altres persones.

Aquest suport haurà de ser fet a mida per tal d'atendre les necessitats de cada persona i es desenvoluparà en el seu entorn natural, és a dir, a casa seva. Ja ho hem comentat abans: el model es basa en la capacitat de decisió de la persona atesa, malgrat que de vegades als professionals ens sem-

La gran totalitat d'estudis realitzats arreu indiquen que el model *Housing First* és vàlid per a, almenys, un 85% de les persones que viuen al carrer en situació més crònica.

bli que, segons els nostres paràmetres, indicadors i valors, aquella persona no està capacitada per prendre una decisió determinada. Recordem-ho, no hauríem de deixar que els nostres paràmetres i valors ens desviessin del que és central en la nostra intervenció: la persona que tenim davant, els seus desitjos i les seves necessitats. Per tant, és l'equip de suport el qui s'ha d'adaptar a aquests desitjos i necessitats, i no a l'in-

revés. Aquest equip haurà de basar la seva tasca en el respecte per les decisions que prengui la persona, així com pel ritme que la persona confereixi al seu procés. L'equip de suport no imposa, sinó que, de manera flexible, es va adaptant al ritme marcat per la persona atesa.

En realitat, el model *Housing First* ens està proposant fer un canvi de mirada radical en relació amb les persones que viuen al carrer, sobretot per part dels professionals que hi intervenim directament. Ens proposa deixar enrere prejudicis i estigmes que els han perseguït sempre i que estan molt presents al nostre dia a dia, per donar pas a un encontre amb l'altre, amb la persona. En aquest encontre, el primer contacte no hauria de ser l'establiment d'un pla de treball, sinó una conversa tranquil·la on en algun moment poguéssim preguntar a l'altre què vol, espera o desitja a la vida. Entre els seus desitjos i necessitats, i els nostres recursos tècnics i materials, hauríem de trobar el punt mitjà on tots dos ens trobem còmodes i puguem treballar. Parlem de persones a qui la vida, pel que sigui, no ha tractat gaire bé, però que amb el suport adient i tenint un lloc que puguin anomenar casa seva, podran iniciar un procés de transformació que tots els professionals de l'acció social hauríem de pensar que és possible.

En les meves converses amb persones que han viscut al carrer, sempre m'ha agradat preguntar què volien ser de grans quan eren petits. I gairebé sempre tothom havia tingut un somni, un desig. Aquest mai no havia estat acabar vivint al carrer.

Aquest model d'intervenció ha estat provat a bastament, estudiat i demostrat, tant als Estats Units com a la majoria de països europeus. La gran totalitat d'estudis realitzats arreu indiquen que es tracta d'un model vàlid per a, almenys, un 85% de les persones que viuen al carrer en situació més crònica. I per vàlid s'entén que aquestes persones han complert l'objectiu, que no és cap altre que mantenir casa seva.

Per tant, és una excel·lent notícia que la futura (i primera en la història) *Estratègia Integral per a l'Abordatge del Sensellarisme a Catalunya*, promoguda pel Govern de la Generalitat segons un acord de govern del mes de desembre passat, s'inspiri en aquest model innovador. Tot i que l'elaboració de l'estratègia es troba en una fase inicial, és lloable l'esforç fet per la Generalitat per tal d'aprofundir en el coneixement del model esmentat, per saber de primera mà els exemples d'entitats i projectes concrets basats en el *Housing First* que ja funcionen al territori i per donar a conèixer el

model entre les administracions i entitats de Catalunya. Es tracta d'un procés que tot just comença, i que comptarà amb el treball conjunt d'entitats del tercer sec-

tor, d'administracions públiques, d'universitats del país i especialistes diversos en la matèria. **Q**

CITA ARTICLE

OLARIA, Marta. "Housing First: la clau no està en el pis". *Quaderns d'Educació Social*. Col·legi d'Educadores i Educadors Socials de Catalunya. Núm. 19 (novembre 2017), p. 117-123.

RESUM

Estem immersos en un canvi de paradigma en el model d'intervenció amb les persones sense llar. Les administracions i entitats que hi treballen necessiten fer una profunda reflexió sobre el model que han seguit fins ara en les seves intervencions per tal de poder encarar amb fortalesa aquesta revolució

Paraules clau: persones sense llar, canvi de paradigma, participació

ABSTRACT

We are immersed in a change of paradigm in the model of intervention with the homeless. The administrations and entities that work there need to make an in-depth reflection on the model they have used so far in their interventions in order to properly face this revolution.

Keywords: homeless, change of paradigm, participation